

La indústria del fang

Utilitzem aquest concepte genèric per a designar totes aquelles indústries que usaven el fang com a matèria primera per tal de fabricar els objectes més diversos: des de rajoles i teules, necessàries per a la construcció, fins a les gerres, llibrells, olles i escudelles d'ús quotidià i domèstic; inclou també els taulellets o rajoles envernissades, terrissa fina i la porcellana. Excepció feta de la porcellana, que constitueix un cas molt especial, les indústries del fang del País Valencià adquiriren un gran desenvolupament durant el període musulmà i, moltes d'elles, han gaudit d'una llarga continuïtat en el temps que arriba sovint als nostres dies.

Els rajolars eren petits forns, de tipus moro, on es coïen rajoles i teules. Donada la gran necessitat que hi havia a totes les poblacions d'aquests elements bàsics per a l'edificació, i compte tingut de la rudimentària xarxa de camins i els pobres mitjans de transport, no es d'estranyar que els rajolars estigueren escampats per tot arreu. Al segle XVIII, els rajolars eren molt nombrosos i a les seves darreries, hi havia un total de 200 indústries amb 500 operaris.

La terrisseria és l'art de fabricar atuells de fang. Aquest es treballa en un torn fins donar-li la forma desitjada; els objectes així fabricats s'exposen després a la intempèrie perquè l'aire i el sol els assequen i, finalment, s'introdueixen en forns especials on es couen. En el cas de la teula, es donava forma utilitzant la cama com a motlle.

Elements de fang: olles, gerres menudes, setrills, llibrells i altres....

Després de la conquesta cristiana, la indústria de la terrisseria local gaudí de tal importància que es concediren cartes de privilegi als pobles i ravals dedicats a aquest ofici. Ja al segle XVIII, diverses localitats "totes elles amb una vella tradició terrissaire", sobreïxen per la seva producció d'olles, càntirs, gerres i altres atifells dedicats per a l'ús domèstic i al transport. A totes les cases de la època i a hores d'ara, es fa ús d'aquests recipients, generalment guardats al "rebot" o al "celler". En les gerres guardaven l'oli de tot l'any, calç..., les gerres més menudes s'encarregaven de guardar la "salmorra" de olives, pebreres, tomaques, etc. També les cassoles i olles es feien servir per a cuinar els aliments.

Menció especial mereix l'obra de Paterna i Manisses. Paterna fou un important centre terrisser. Les seves peces es caracteritzaven per una peculiar decoració amb verd i morat; llur tècnica de fabricació tenia com a base un fang fet de terra de Pla de Quart, la gleva o terra de càntir, i el tarquim del riu. La peça, tornejada i seca, era sotmesa a una primera cocció, l'escaldat, per a ser després decorada en els obradors, anomenats pintadors, i rebre finalment l'envernissat que vitrificava al forn. Els seus temes decoratius eren molt diversos: des dels geomètrics, fins a les figures animals i humanes. La ceràmica de Manisses succeí en importància a la de Paterna, i ja al segle XIV adquirí un gran desenvolupament. La seva tècnica de fabricació és idèntica a la de Paterna excepte en la cocció, aquesta es feia una tercera cuita: les peces envernissades passaven altra vegada per l'obrador on eren decorades amb una dissolució que li donava un característic reflex metàl·lic. De palesa importància, la ceràmica de Manisses fou objecte d'una activa exportació, i això des del segle XV, i també de nombroses imitacions.

Vicent Català

Ver artículo original (202 lectuars)